drogkutató intézet

MAGYAR DROGFIGYELŐ

Társadalmi kohézió, szerhasználat és depresszió kapcsolata. Egy svájci kutatás tapasztalatai

-Recenzió-

Baráth Noémi Emőke

Dai-Hua Tsaia, Simon Fostera, Gerhard Gmelb, Meichun Mohler-Kuo tanulmánya az Addictive Behaviors (Függő viselkedés) című nemzetközi tudományos folyóirat 2020-as 110-es lapszámában jelent meg „Társadalmi kohézió, depresszió és szerhasználat súlyossága a fiatal férfiak körében: Keresztmetszeti és longitudinális elemzések egy svájci kohorszból" címmel. Az Addictive Behaviors egy nemzetközi szakértői folyóirat, amely 1975 óta publikál magas színvonalú humán kutatásokat az addiktív viselkedésekkel kapcsolatban és az ezzel összefüggésben jelentkező és felfedezhető rendellenességekről. A folyóirat függőségekről, például az alkohollal, kábítószerrel és nikotinnal való visszaélésről, valamint a szerencsejátékokkal és a technológiával kapcsolatos viselkedési függőségekkel kapcsolatos írásokat is befogad. Elsősorban viselkedési és pszichoszociális kutatások eredményeit teszik közzé. A folyóirat cikkei az empirikus eredményeket hangsúlyozzák a pszichológia, a szociológia, a pszichiátria, a járványtan, a szociálpolitika, az orvostudomány, a farmakológia és az idegtudomány területén. Ugyanakkor elfogadnak olyan innovatív és empirikusan orientált esettanulmányokat is, amelyek új vizsgálati irányokat ösztönözhetnek. Elsőbbséget élveznek azok a tanulmányok, amelyek egyértelműen hozzájárulnak az etiológia, a megelőzés, a szociálpolitika vagy a kezelés jelenlegi ismeretéhez. Üdvözlik a tudományos kérdésekkel kapcsolatos kommentárokat az aktuális témákról, a szisztematikus áttekintéseket és a mini véleményeket. A folyóirat 3,193-as impakt faktorral rendelkezik.

A szerzők közül Dai-Hua Tsaia és Simon Foszera és Meichun Mohler-Kuo a Zürichi Egyetem, Gyermek- és Serdülőpszichiátriai és Pszichoterápiás Tanszék, Zürichi Egyetemi Pszichiátriai Kórház alkalmazottjai, Gerhard Gmelb a Lausanne Egyetemi Kórház, Alkoholkezelő központjában, a svájci Alkoholkezelő központ, a Kanadai Ontario, Torontoi Addiktológiai és Mentálhigiénés Központ, valamint az Egyesült Királyság West of England Egyetem kötelékében végzi kutatásait. Meichun Mhler-Kou a Svájci La Source, Ápolástudományi Iskola, HES-SO Nyugat-svájci Alkalmazott Tudományok és Művészetek Egyetemhez is kötődik.

Az írásunk röviden összegezi a tanulmány fontos megállapításait, kiemelten a kannabisz-használatra helyezve a fő fókuszt. A cikk fő megállapításai között szerepel, hogy a társadalmi összetartozás, kohézió közvetlen hatással van a nikotinhasználatra és a kannabisz-

fogyasztás intenzitására, de nem befolyásolja az alkoholfogyasztás súlyosságát. Továbbá, hogy a társadalmi kohézió közvetett hatással van mindhárom szer depressziós problémás használatára és nagyon fontos, hogy a prediktív irány a depressziótól indul és a szerhasználatig terjed, nem pedig fordítva. A korai életkorban tapasztalható „magasabb" társadalmi kohézió megvédi a fiatal férfiakat a depressziótól és a problémás szerhasználattól a későbbi életük tekintetében. A problémás szerhasználat megállapítása után azonban a társadalmi kohézió közvetlen hatása csökken, és a személyes depresszió közvetíti. Ezért az összetartóbb szomszédság gyermekkorban vagy serdülőkorban fontos szerepet játszhat a depresszió és a súlyosabb szerhasználati magatartás megelőzésében.

A cikk kiindulópontja, hogy a serdülők és fiatal felnőttek szerhasználata továbbra is Európa egyik meghatározó és legköltségesebb egészségügyi problémája, és világszerte a fiatal korcsoportok körében a vezető halálozási ok, amely becslések szerint a fejlett országokban a 15–29 éves férfiak összes halálozásának 35,3%-át tette ki (Toumbourou és mtsai., 2007). A leggyakrabban használt szerek között megtalálható az alkohol, a dohány és a kannabisz. A kockázatos szerhasználat egyik lehetséges megelőzésére a társadalmi kohéziót és a közösségben rejlő megtartóerőt is említeni szokták (Alcalá, Sharif, & Albert, 2016).

Társadalmi kohézió

Mit is kell társadalmi kohézió alatt értenünk? Számos meghatározás lelhető fel, az egyik legáltalánosabb a Christopher Winch és John Gingell által megfogalmazott definíció, mely szerint „a társadalmi kohézió olyan társadalmak jellemző tulajdonsága, melyek képesek biztosítani, hogy a polgárok önbecsülésük feladása nélkül legyenek képesek harmonikusan együtt élni". Ez a fogalom napjaink egyik jelentős társadalomtudományi kutatási és fejlesztési aspektusa is egyben (lásd bővebben Noah E. Friedkin, 2004). Nem csupán a társadalmi kohézió jólétre gyakorolt hatását kell benne látni, hanem a politikai intézkedéseket is, valamint az értékelési mutatókat is. Ez lehet az egyik fokmérője a társadalom minőségének, ám szubjektív érzékelési mivolta miatt nemzetspecifikus mutatónak tekinthető. Mérése különböző dimenziókat ölel fel, amelynek része az állampolgári identitás, a társadalmi bizalom és a méltányosság. A társadalmi kohézió instrumentális szerepe nem elhanyagolható és fejlesztése mentén a közösségek jelentős változáson mehetnek keresztül. A vizsgált tanulmány úgy fogalmazza meg a társadalmi kohéziót, hogy az a társadalom csoportjai közötti kapcsolat és szolidaritás mértékét jelenti, és (1) a látens társadalmi konfliktusok hiányának nevezhető; és (2) erős társadalmi kötelékek jelenlétét feltételezi (Kawachi – Berkman, 2000). Ez magában foglalja a másokba vetett bizalmat, kötődést, valamint a mások iránti toleranciát vagy tiszteletet (Stafford és

mtsai., 2003). Bizonyított, hogy a magas társadalmi kohézió védőfaktornak tekinthető a dohánytermék- és a kannabisz-használattal szemben. A védelem alatt értendő a fogyasztás valószínűségének és mennyiségének csökkentését (Lin és mtsai, 2012). Ez jó hír, mert azt feltételezi, hogy a „jó állapotban" lévő közösségek tagja más módon rekreálódnak, nem a dohányzással vagy a marihuána szívással. Åslund és Nilsson kutatási eredményei szerint az alacsony társadalmi kohézió 50%-kal növelte a magas alkoholfogyasztás esélyét, és megduplázta a dohányzás és a tiltott kábítószer-használat esélyét a serdülők körében (Åslund – Nilsson, 2013).

A társadalmi kohézió közvetlenül kapcsolódik a depresszióhoz (Choi és mtsai, 2015). A mentális egészségügyi eltérések potenciálisan csökkenthetők a társadalmi kohézió erősítésével (Fone és mtsai., 2014). Ezenkívül a depresszió és a szerhasználati függőség között összefonódó kapcsolat áll fenn.

Kutatási adatok

A cikk szerint a depressziós embereknél nagyobb valószínűséggel alakul ki szerhasználati függőség, és a szerhasználati függőségi problémákkal küzdők általában depressziósabbak lesznek (Boden és Fergusson, 2011, Schuckit és mtsai., 2006, Sullivan és mtsai., 2005). Mivel megállapították, hogy a társadalmi kohézió összefüggésbe hozható mind a szerhasználati zavarokkal, mind a depresszióval, a cikk szerzői azt vizsgálták tovább, hogy a társadalmi kohéziónak van-e közvetlen hatása a szerhasználatra, vagy a depresszió által közvetített közvetett hatásra. A társadalmi kohézió összefüggésbe hozható a felnőttek későbbi depressziójával (Ruiz és mtsai., 2018, Urzua és mtsai., 2019).

Az empirikus adatok egy folyamatban lévő kutatás második és harmadik adatfelvételeinek összefüggéseit vizsgálják. A kutatás alanyai svájci fiatalok, egészen pontosan 21-25 éves férfiak. A válaszadók úgynevezett longitudinális kohorsz vizsgálat során válaszoltak a kérdésekre, amely C-SURF (Svájci kohorsz vizsgálat a kábítószer-használat kockázati tényezőiről) vizsgálatként ismert. Jelen elemzésbe bevont első adatfelvétel 2012-2014 között, a második kérdőívkitöltés 2016-2018 között valósult meg. Az első vizsgált időpontban 6020 fő adatait rögzítették, mindkét adatfelvétel során végül 5372 fő válaszolt.

Az adatfelvétel öt nagy kérdésblokkot és témakört ölelt fel: (1) szociodemográfiai kérdéseket, (2) társadalmi kohézió mérését, (3) depresszió kérdőívet, (4) alkoholfogyasztást, (4) dohányzást, (5) kannabisz-használatot.

A kutatásban résztvevők átlagéletkora az első adatfelvételkor 21,3 év, a másodiknál pedig 25,4 év volt. Az alanyok valamivel több mint a fele francia nyelvű volt (58%). A résztvevők több mint fele (56,3%) arról számolt be, hogy felsőfokú végzettséggel rendelkezik a második adatfelvétel pillanatában. A súlyos depresszió átlagos

pontszáma nőtt, míg az alkohol- és nikotinfüggőség súlyosságának átlagpontszámai ugyanabban a tartományban maradtak a két vizsgálati időszak viszonyában. A társadalmi kohézió hosszmetszeti hatásait a szerhasználat súlyosságára részben a depresszió magas pontszáma, jelenléte közvetítette. Azt mutatták az eredmények, hogy ha egy személynél az élet korai szakaszában problémás szerhasználat alakul ki, a depresszió meghatározóbb szerepet kap a problémás szerhasználatában, mint a társadalmi kohézió. A tanulmány kiterjeszti a meglévő szakirodalmat azáltal, hogy a szomszédsági társadalmi kohéziót a korai felnőttkorban a problémás szerhasználat további előrejelzőjeként azonosítható. Megállapítják, hogy a társadalmi kohézió pszichoszociális támogatást is nyújt, amely csökkentheti a szorongást, amely a dohányzás és a kannabisz-használat ismert kockázati tényezője (Patterson és mtsai, 2004). A társadalmi kohézió és a nikotinhasználat, valamint a problémás kannabisz-használat közötti negatív összefüggést találtak, ami azzal magyarázható, hogy az összetartóbb közösségből származó egyének jobban integrálódnak, és ezért nagyobb valószínűséggel tartózkodnak az egészségkárosító viselkedésektől (Lin és mtsai., 2012).

A társadalmi kohézió és a problémás szerhasználat közötti kapcsolat vizsgálata során azt találták, hogy a depresszió részleges közvetítőként van jelen. Az egyik lehetséges magyarázat arra, hogy a társadalmi kohézió hogyan befolyásolhatja a szerhasználatot az, hogy a nagyobb társadalmi kohézió kevesebb depresszióval jár, ami tovább csökkenti a problémás szerhasználat valószínűségét. A magasabb szintű társadalmi kohéziót a depresszió alacsonyabb szintjével hozták összefüggésbe (Choi és mtsai., 2015).

A társadalmi kohézió és a szerhasználati zavar közötti kapcsolatot vizsgálva azonban a depresszió közvetítőként fontos szerepet játszik. Ezért közegészségügyi szempontból még egy kis hatásméret is jelentőségteljes lehet (Durlak, 2009). Csak néhány tanulmány vizsgálta a társadalmi kohéziót és annak a szerhasználati zavarokra gyakorolt hatását. Egy keresztmetszeti amerikai tanulmányban a szomszédsági kohézió nem kapcsolódott a problémás alkoholfogyasztáshoz; de a szomszédság biztonságának mértéke és a családi kohézió védelmet jelentettek az alkoholproblémák ellen a latin és ázsiai-amerikai bevándorlók körében (Savage & Mezuk, 2014).

Felhasznált irodalom

Alcalá H.E, M.Z. Sharif, S.L. Albert(2016) .Social cohesion and the smoking behaviors of adults living with children. Addictive Behaviors, 53 (2016), pp. 201-205, 10.1016/j.addbeh.2015.10.022

Åslund, C., Nilsson, K.W. Social capital in relation to alcohol consumption, smoking, and illicit drug use among adolescents: a cross-sectional study in Sweden. Int J Equity Health 12, 33 (2013). https://doi.org/10.1186/1475-9276-12-33

Boden, J.M. and Fergusson, D.M. (2011), Alcohol and depression. Addiction, 106: 906-914. https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2010.03351.x

Choi, N. G., Kim, J., DiNitto, D. M., & Marti, C. N. (2015). Perceived Social Cohesion, Frequency of Going Out, and Depressive Symptoms in Older Adults: Examination of Longitudinal Relationships. Gerontology and Geriatric Medicine. https://doi.org/10.1177/2333721415615478

Dai-Hua Tsai, Simon Foster, Gerhard Gmel, Meichun Mohler-Kuo, (2020) Social cohesion, depression, and substance use severity among young men: Cross-sectional and longitudinal analyses from a Swiss cohort, Addictive Behaviors, Volume 110,106510,ISSN 0306-4603,https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106510.

Durlak,J.A. (2009) How to Select, Calculate, and Interpret Effect Sizes, Journal of Pediatric Psychology, Volume 34, Issue 9, pp 917–928, https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsp004

Fone, D., White, J., Farewell, D., Kelly, M., John, G., Lloyd, K., . . . Dunstan, F. (2014). Effect of neighbourhood deprivation and social cohesion on mental health inequality: A multilevel population-based longitudinal study. Psychological Medicine, 44(11), 2449-2460. doi:10.1017/S0033291713003255

Kawachi I., Berkman, L. (2000)Social cohesion, social capital, and health Social Epidemiology, Oxford University Press , pp. 174-190

LIN, E.-Y., WITTEN, K., CASSWELL, S. and YOU, R.Q. (2012), Neighbourhood matters: Perceptions of neighbourhood cohesiveness and associations with alcohol, cannabis and tobacco use. Drug and Alcohol Review, 31: 402-412. https://doi.org/10.1111/j.1465-3362.2011.00385.x

Noah E. Friedkin (2004)Annual Review of Sociology 2004 30:1, pp 409-425.

Stafford, M., Bartley, M., Sacker, A., Marmot, M., Wilkinson, R., Boreham, R., & Thomas, R. (2003). Measuring the Social Environment: Social Cohesion and Material Deprivation in English and Scottish Neighbourhoods. Environment and Planning A: Economy and Space, 35(8), 1459–1475. https://doi.org/10.1068/a35257

Lynn E. Sullivan, David A. Fiellin, Patrick G. O'Connor (2005) The prevalence and impact of alcohol problems in major depression: A systematic review,The American Journal of Medicine,Volume 118, Issue 4,pp 330-341,ISSN 0002-9343, https://doi.org/10.1016/j.amjmed.2005.01.007.

Marc A. Schuckit, Tom L. Smith, Yasmin Chacko, (2006) Evaluation of a depression-related model of alcohol problems in 430 probands from the San Diego prospective study,Drug and Alcohol Dependence,Volume 82, Issue 3, pp 194-203,ISSN 0376-8716,

https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2005.09.006.

Ruiz, M., Scholes, S. & Bobak, M. (2018) Perceived neighbourhood social cohesion and depressive symptom trajectories in older adults: a 12-year prospective cohort study. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 53, 1081–1090 https://doi.org/10.1007/s00127-018-1548-4

ToumbourouJ.W. , T. Stockwell, C. Neighbors, G.A. Marlatt, J. Sturge, J. Rehm(2007) Interventions to reduce harm associated with adolescent substance use.Lancet (London, England), 369 (9570), pp. 1391-1401, 10.1016/S0140-6736(07)60369-9

Patterson JM, Eberly LE, Ding Y, et al (2004) Associations of smoking prevalence with individual and area level social cohesion. Journal of Epidemiology & Community Health;58: pp 692-697.

Urzua C, Ruiz MA, Pajak A, (2019) The prospective relationship between social cohesion and depressive symptoms among older adults from Central and Eastern Europe.J Epidemiol Community Health 2019;73: pp117-122.

Winch, Christopher - Gingell, John: Key Concepts in the Philosophy of Education. London-New York, 1999, Routledge, pp 222.